

12 Φεβρουαρίου 2014

Τα τίμια λείψανα του Βαπτιστή Ιωάννη στη χριστιανική παράδοση

Ορθοδοξία / Αγιολογία

Δρ Βασίλειος Ταμιωλάκης

Συνεχίζοντας τη σειρά των δημοσιεύσεων της μελέτης του Δρος Β. Ταμιωλάκη (προηγούμενο άρθρο: <https://www.remptousia.gr/?p=61572>), για τις μαρτυρίες σχετικά με τα λείψανα του Τιμίου Προδρόμου και τα θαύματα που σχετίζονται με αυτά, βλέπουμε σήμερα περαιτέρω αποσπάσματα από τη χριστιανική παράδοση.

Πάντως, θεωρείται βέβαιο πως λείψανα του Αγίου Ιωάννου του Βαπτιστού επέστρεψαν στη Σεβάστεια, αφού ο Άγιος Ιερώνυμος αναφέρεται σ' αυτά σε διάφορα έργα του. Στη μετάφραση του *Ονομαστικού των Αγίων Τόπων* του Ευσεβίου Καισαρείας (περί το 390 μ.Χ.), προσθέτει για τη Σαμάρεια-Σεβάστεια: «Όπου τα λείψανα του Αγίου Ιωάννου του Βαπτιστού φυλάσσονται»[18]. Και σε επιστολή του, που αναφέρεται στο προσκύνημα της Αγίας Παύλας στους Αγίους Τόπους, αναφέρεται σε όραμα, που είδε η Παύλα στον τάφο του Βαπτιστού. Γράφει ο Άγιος Ιερώνυμος: «Η Παύλα είδε... και τη Σαμάρεια, την οποία ο Ηρώδης προς τιμήν του Αυγούστου μετονόμασε σε Αυγούστα, η, στα ελληνικά, Σεβαστή. Εκεί εκτίθενται σε προσκύνηση οι Προφήτες Ελισαίε και Οβδιού και ο Ιωάννης ο Βαπτιστής, απ' τον οποίο μεγαλύτερος δεν υπάρχει ανάμεσα σε όσους γεννήθηκαν από γυναίκα (Λκ. 7,27).

Και, εκεί, γέμισε με τρόμο απ' τα φαινόμενα που είδε. Γιατί είδε δαίμονες να ουρλιάζουν από διάφορα βασανιστήρια μπροστά στους τάφους των Αγίων, και άνδρες να αλυχτούν σαν λύκοι, να γαυγίζουν σαν σκύλοι, να μουγκρίζουν σαν λιοντάρια, να συρίζουν σαν ερπετά και να μουγκανίζουν σαν ταύροι. Περιέστρεφαν τα κεφάλια τους και τα έκλιναν προς τα πίσω, μέχρι που άγγιζαν το έδαφος. Γυναίκες, επίσης, ήταν κρεμασμένες με το κεφάλι προς τα κάτω και τα ρούχα τους δεν έπεφταν. Η Παύλα λυπήθηκε για όλους τους και, χύνοντας δάκρυα γι' αυτούς, προσευχήθηκε στον Χριστό να τους ελεήσει»[19].

Υπάρχουν και μεταγενέστερες μαρτυρίες για τον τάφο του Αγίου Ιωάννου του Προδρόμου στη Σεβάστεια, και τα λείψανα που φυλάσσονταν σ' αυτόν[20]. Τον 5ο αιώνα έχει χτιστεί βασιλική, στην οποία έχει ενσωματωθεί το ιερό προσκύνημα. Αυτός ο βυζαντινός ναός, αργότερα, γκρεμίστηκε είτε από τους κατακτητές Πέρσες είτε από ισχυρό σεισμό. Το ιερό προσκύνημα εξακολούθησε να υπάρχει και να αποτελεί πόλο έλξης των προσκυνητών. Τον δωδέκατο αιώνα χτίστηκε από τους Σταυροφόρους καθεδρικός ναός. Περιγραφή του ναού και του προσκυνηματος του τάφου του Βαπτιστού υπάρχει σε κείμενο του Ιωάννου Φωκά, που επισκέφτηκε την περιοχή το 1185[21]. Αυτός ο ναός στη συνέχεια μεταποιήθηκε σε τζαμί απ' τους Μουσουλμάνους, που κατέλαβαν τη Σεβάστεια το 1187.

Οι τάφοι των προφητών διατηρήθηκαν και διατηρούνται μέχρι σήμερα. Ο Βενιαμίν Ιωαννίδης περιγράφει το ιερό προσκύνημα με τους τάφους των Προφητών Ιωάννου του Προδρόμου, Ελισσαίου και Οβδιού στον ναό, που είχε, εν τω μεταξύ, μεταποιηθεί απ' τους Μουσουλμάνους σε τζαμί[22]. Σήμερα, το προσκύνημα υπάρχει ακόμη μέσα στο Nabi Yahya Mosque (τζαμί του Προφήτου Ιωάννου)[23].

Η είσοδος στην κρύπτη του τάφου του Τιμίου Προδρόμου στη Σαμάρεια

Γεγονός, πάντως, είναι πως από τη μαρτυρία για τη βεβήλωση των τιμίων οστών του Βαπτιστού στη Σεβάστεια το 361-362 μ.Χ. και ύστερα, συναντώνται διάφορες αναφορές για κατοχή λειψάνων του Αγίου Ιωάννου του Προδρόμου[24]. Αυτά τα λείψανα, προφανώς, προήλθαν από τον τάφο του Αγίου Ιωάννου του Βαπτιστού στη Σεβάστεια. Εξαιρετικό ενδιαφέρον παρουσιάζει η μαρτυρία του Θεοδωρήτου Κύρου για τα λείψανα του Προδρόμου, που είχε στην κατοχή του. Ο Θεοδώρητος στη *Φιλόθεο Ιστορία* αναφέρει πως, όταν ο Όσιος Ιάκωβος του ζητούσε, επίμονα, να προσκυνήσει τα λείψανα του Αγίου Ιωάννου του Προδρόμου, αυτός αρνούνταν, ζητώντας με τη σειρά του να του πει ο Ιάκωβος, για ποιο λόγο ανέφερε χωριστά τον Άγιο Ιωάννη τον Πρόδρομο, και ήθελε, οπωσδήποτε, να προσκυνήσει τα λείψανά του.

Ο Όσιος Ιάκωβος εξήγησε πως, όταν έγινε η υποδοχή των λειψάνων του Βαπτιστού από τον Θεοδώρητο, αυτός είχε αμφιβολίες για το αν τα λείψανα ήταν, πράγματι, του Αγίου Ιωάννου του Προδρόμου η αν ήταν κάποιου άλλου συνώνυμού του μάρτυρος. Τότε, με όραμα του υποδείχθηκε πως τα λείψανα ήταν, πράγματι, του Βαπτιστού Ιωάννου. Αξίζει να παραθέσουμε τους ίδιους τους λόγους του Θεοδωρήτου: « Τον ικέτευα – τον Όσιο Ιάκωβο – να παρακαλέσει τον Θεό των όλων ν' αναδείξει το πνευματικό χωράφι καθαρό από ζιζάνια και να το ελευθερώσει εντελώς από τα αιρετικά σπέρματα· διότι με στενοχωρούσε η πλάνη του μισητού Μαρκίωνα που είχε επικρατήσει σε μεγάλη έκταση.

Ενώ λοιπόν τον παρακαλούσα, μου είπε· “ Δεν χρειάζεσαι ούτε εμένα ούτε κανένα άλλο για πρεσβευτή ενώπιον του Θεού. Διότι έχεις τον μεγάλο Ιωάννη, τη φωνή του Λόγου, τον πρόδρομο του Δεσπότη, που προσφέρει συνέχεια την ικεσία για σένα ”. Όταν εγώ του έλεγα ότι έχω εμπιστοσύνη στις προσευχές αυτού και των άλλων Αγίων Αποστόλων και Προφητών, των οποίων τα λείψανα είχαν μεταφερθεί σε μας πριν από λίγο, είπε: “Έχε θάρρος, διότι έχεις τον Ιωάννη τον Βαπτιστή”. Αλλά πάλι δεν ανεχόμουν να σιωπήσω· τον ενοχλούσα πολύ περισσότερο, ερωτώντας να μάθω, γιατί ανέφερε αυτόν ιδιαίτερα. Εκείνος τότε είπε: “ Θα ήθελα να ασπασθώ τα αξιαγάπητα λείψανα ”. Όταν του είπα ότι δεν θα τα φέρω, εάν δεν μου υποσχόταν να μου πει αυτά που είχε δει, αυτός έδωσε την υπόσχεση και εγώ την επόμενη έφερα αυτά που ποθούσε και αφού τους πρόσταξε όλους να απομακρυνθούν, τα διηγήθηκε μόνο σε μένα.

[Συνεχίζεται]

[18] Βλ. Ιερωνύμου, *Ονομαστικόν των Αγίων Προσκυνημάτων*, Στοιχείον Σ, Βιβλίον Ιησού του Ναυή, Λήμμα Someron (829), *The Onomasticon of Eusebius Pamphili, compared with the version of Jerome and annotated by C. Umhan Wolf (1914-2004)*, 1971, digitised 2006.

[19] Βλ. Ιερωνύμου, *Επιστολή 108, Στην Ευστοχία*, NPNF, Series 2, vol. 6, σελ. 201. Βλ., επίσης, Ιερωνύμου, *Επιστολή 46, Στην Μαρκέλλα*, ο.π., σελ. 65 και P.L. 46, 22, 491, « Ας μεταβούμε για προσκύνημα στη Σαμάρεια, και ας τιμήσουμε τις στάχτες του Ιωάννου του Βαπτιστού, του Ελισσαιέ και του Οβδιού, που βρίσκονται δίπλα δίπλα », και *Ερμηνεία εις τον Οβδιού*, P.L. 25, 1099 κ.εξ..

[20] Βλ. π.χ. Ιωάννου Ρούφου, *Πληροφορία*, ΡΟ 8, 70. Ο Ιωάννης Ρούφος περί το 512 αναφέρεται σε Εκκλησία, χτισμένη στον Τάφο του Αγίου Ιωάννου του Βαπτιστού, στη Σεβάστεια, όπου σε ειδικό παρεκκλήσι φυλάσσονταν δύο καλυμμένες με χρυσό και ασήμι λάρνακες, με λείψανα του Προφήτου Ελισσαιού και του Ιωάννου του Βαπτιστού.

[21] Βλ. Ιωάννου Φωκά, *Έκφρασις εν συνόψει των απ’ Αντιοχείας μέχρις Ιεροσολύμων κάστρων, και χωρών Συρίας, Φοινίκης, και των κατά Παλαιστίνη Αγίων Τόπων*, IB , P.G. 133, 940. Ο Ιωάννης Φωκάς αναφέρει πως στη Σεβάστεια υπήρχε και η φυλακή του Αγίου Ιωάννου του Προδρόμου και ο τόπος, όπου μαρτύρησε. Ωστόσο, αυτή η αναφορά, που βασίζεται σε τοπική παράδοση, είναι, προφανώς, εσφαλμένη. Έρχεται σε αντίθεση τόσο με την αναφορά του Ιωσήπου, που επαναλαμβάνεται και από μεταγενέστερους ιστορικούς, για αποκεφαλισμό του Αγίου Ιωάννου του Προδρόμου στον Μαχαιρούντα, όσο και με τα ιστορικά δεδομένα της εποχής, αφού, όπως αναφέραμε, η Σεβάστεια βρισκόταν εκείνη την εποχή υπό την διοίκηση των Ρωμαίων και όχι του Ηρώδη. Πάντως, αυτή η τοπική παράδοση αναφέρεται και σε άλλα κείμενα. Βλ. π.χ.

Μηνολόγιον Βασιλείου, ΚΘ Αυγούστου, Ρ.Γ. 117, 612.

[22] Βλ. Βενιαμίν Ιωαννίδου, *Προσκυνητάριον της Αγίας Γης, Η Αγία Πόλις Ιερουσαλήμ και τα Περίχωρα Αυτής*, Ανατύπωσις από την Έκδοση , Εκδόσεις Μυγδονία, Θεσσαλονίκη 2004, σελ. 340. Λιθογραφία του Λουί Χαγκ, βασισμένη σε σκίτσο του David Roberts, που επισκέφτηκε τη Σεβάστεια στις 18 Απριλίου 1839, βλ. στο *Οι Άγιοι Τόποι χτες και σήμερα, Λιθογραφίες και Ημερολόγιο του Ντέιβιντ Ρόμπερτς*, Κείμενα Φάμπιο Μπουρμπόν, Φωτογραφίες Αντόνιο Ατίνι, Εκδόσεις Καρακώτσογλου, Αθήνα 2001, Λιθογραφία 88, σελ. 206-207.

[23] Περισσότερα στοιχεία για την ιστορία του προσκυνήματος του τάφου του Αγίου Ιωάννου του Βαπτιστού στη Σαμάρεια βλ. Carla Benelli, Associazione Pro Terra Sancta, *The Tomb of Nabi/St. John the Baptist in Sabastiya: Documentation and Historical Analysis*, ο.π..

[24] Βλ. George Kazan, *The Head of St. John the Baptist - the Early Evidence*, ο.π., σελ. 3-4.

<http://bit.ly/1etcftN>